

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนา เป็นการปกครองเพื่อบังคับบัญชา ดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาให้อยู่ในความเรียบร้อย ดึงดูด ส่วนการบริหารจะเป็นไปเพื่อการบริหารจัดการที่จะประสบผลสำเร็จผู้บริหารควรยึดหลักธรรมาธิปไตยเป็นสำคัญ โดยผู้บริหารเองต้องประพฤติธรรม และใช้ธรรมเป็นหลักในการบริหาร และต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้งพึงสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ถ้าเห็นจะได้ประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่เพราะเสียสละประโยชน์สุขเล็กน้อย บุคคลควรสละประโยชน์สุขเล็กน้อย เพื่อเห็นแก่ประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่” (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549 : 2) การปกครองจึงยึดตามธรรมวินัย และให้กฎหมายหรืออำนาจรัฐเป็นหลักสนับสนุน โดยเฉพาะเมื่อกล่าวถึงประเทศไทยในรัชกาลปัจจุบันได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และต่อมาในปี พ.ศ. 2535 ได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ใช้อยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ทั้งสองฉบับนี้ เป็นฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันที่ถือว่าเป็นรูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ และเป็นหลักในการจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ด้วย และต่อมาก็ได้กำหนดให้มีเถรสมาคมออกข้อบังคับวางระเบียบออกคำสั่ง มีมติและออกประกาศโดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายและพระธรรมวินัย (เฉลิมพล โสมอินทร์, 2546 : 225-255) องค์การสงฆ์นับว่าเป็นองค์กรสมัยใหม่ที่มีความเป็นเอกภาพของความเป็นวิถีพุทธจะยังคงค้ำจุนดูแลสังคมให้เป็นปกติสุขได้ แต่ควรมีการปรับปรุงหรือแก้ไขบริหารจัดการแบบดั้งเดิม ด้วยวิธีการบริหารจัดการสู่ความทันสมัยและนำสมัย เพื่อเข้าถึงการเปลี่ยนแปลงแห่งอนาคตของสังคมโลก และเพื่อแสวงหาการปรับเปลี่ยนที่เหมาะสม ในการพัฒนากิจการและองค์กรคณะสงฆ์ของไทยให้มีความเหมาะสมกับยุคสมัย ด้วยการเริ่มจากวัดทุกวัดในชุมชน รวมทั้งภิกษุสามเณรให้เป็นผู้มีความรู้ในหลักการบริหาร และการให้บริหารงานกิจการคณะสงฆ์ไทยที่ไม่ละทิ้งพระธรรมวินัยและทันต่อยุคสมัยใหม่ (พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธรรมสุโท, 2558 : 126)

กรอบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในปัจจุบัน ยังใช้แนวคิดการปกครองแบบสมัยพุทธกาล ทรงใช้ระบอบสามัคคีธรรมเป็นแม่บทในการบริหารจัดการคณะสงฆ์ โดยพระองค์ทรงอยู่ในฐานะเป็นประมุขหรือประธานของภิกษุสงฆ์ทั้งหมด พระองค์ทรงประทานความเสมอภาคแก่ภิกษุทุกรูปโดยไม่มี การเลือกปฏิบัติสำหรับภิกษุที่เคยมีสถานะเดิมแตกต่างกันโดยไม่มี การแบ่งชนชั้นวรรณะ อาทิ บางรูปเคยมีสถานะเดิมเป็นกษัตริย์ เชื้อพระวงศ์ชั้นสูง บุตรเศรษฐีหรือคนยากจน ซึ่งต่างก็ต้องประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในหลักพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงและบัญญัติไว้แล้วเสมอเหมือนกัน จึงทำให้พระพุทธศาสนามีหลักศาสนธรรมที่สามารถน้อมนำไปปฏิบัติ มีศาสนสถานไว้สำหรับประกอบ พิธีกรรมทางศาสนา และมีศาสนบุคคลคือพระสงฆ์เป็นผู้สืบทอดเจตนารมณ์ และปฏิบัติตามคำสอน

ของพระพุทธเจ้า (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2537 : 33 อ้างถึงใน พระอริการแพร สุขุมคโโล (บุตรสองคอน), 2563 : 75-77) โครงสร้างทางการบริหารองค์กรคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันนั้น มีสมเด็จพระสังฆราชทรงเป็นองค์ประมุขแห่งคณะสงฆ์ไทยและดำรงตำแหน่งประธานกรรมการมหาเถรสมาคม นอกจากนี้ยังกระจายการปกครองสงฆ์ไทยไปยังส่วนภูมิภาคจำนวน 18 ภาค เพื่อให้เป็นไปตามความในมาตรา 22 ของพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์พุทธศักราช 2505 ที่กำหนดให้มีตำแหน่งพระสังฆาธิการหรือผู้ปกครองคณะสงฆ์ขยับขยายไปตามลำดับชั้น คือ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส ตามลำดับ ปัจจุบันการบริหารองค์กรคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 กำหนดให้มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยและได้มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 หรือฉบับแก้ไขที่ให้มหาเถรสมาคมออกข้อบังคับ วางระเบียบ ออกคำสั่งมีมติ และออกประกาศโดยไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายและพระธรรมวินัยรวมถึงดูแลคณะสงฆ์ในขอบเขตหน้าที่ของตนตามที่ระบุขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบตามกฎหมายมหาเถรสมาคมว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ฉบับที่ 23 พ.ศ. 2541 (พระธรรมปริยัติโสภณ, 2545 : 9)

ตามกรอบการปฏิรูปนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ. 2558 ที่ประชุมมีมติรับทราบผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินการตามที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในฐานะที่เป็นสำนักงานเลขาธิการมหาเถรสมาคมเสนอ โดยได้กำหนดระยะเวลาดำเนินการเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 คณะกรรมการดำเนินการ ได้การจัดให้มีการประชุมจากพระสงฆ์และผู้แทนพุทธศาสนิกชนจากทั่วประเทศ โดยจัดเวทีสัมมนาแสดงความคิดเห็นฯ 3 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 การสัมมนาความคิดเห็นจากคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์หนตะวันออก ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา ครั้งที่ 2 การสัมมนาความคิดเห็นจากคณะสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์หนเหนือ ที่วัดพระธาตุดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ และครั้งที่ 3 การสัมมนาความคิดเห็นจากคณะสงฆ์ในเขตปกครองหนกลางและหนใต้ ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้ง 3 ครั้ง ที่ประชุมมีความเห็นตรงกันในแนวทางการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาให้ดีขึ้นในประเด็นหลัก 3 ประเด็น คือ 1) การสร้างศรัทธา และการสร้างเอกลักษณ์ของคณะสงฆ์ 2) การพัฒนาศักยภาพขององค์กรและบุคลากรทางศาสนา และ 3) การส่งเสริมและให้ความสำคัญในกิจการพระพุทธศาสนาของรัฐบาล ระยะที่ 2 เมื่อได้ข้อมูลเบื้องต้นจากการระดมความคิดเห็นทั่วประเทศแล้ว กรรมการมหาเถรสมาคมที่ได้รับมอบหมายจึงนำข้อมูลดังกล่าวเสนอต่อที่ประชุมมหาเถรสมาคม ที่ประชุมมหาเถรสมาคม ได้มีคำสั่งมหาเถรสมาคม ที่ 2/2559 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของมหาเถรสมาคม เพื่อให้การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาสามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ โดยคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ประกอบด้วย 1) ฝ่ายปกครอง มีสมเด็จพระพุฒาจารย์ เป็นประธานกรรมการ 2) ฝ่ายศาสนศึกษา มีพระพรหมโมลี เป็นประธานกรรมการ 3) ฝ่ายศึกษาสงเคราะห์ มีพระพรหมบัณฑิต เป็นประธานกรรมการ 4) ฝ่ายเผยแผ่ มีสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ เป็นประธานกรรมการ 5) ฝ่ายสาธารณูปการ มีพระพรหมมุนี เป็นประธานกรรมการ 6) ฝ่ายสาธารณสงเคราะห์ มีพระพรหมวชิรญาณ เป็นประธานกรรมการ และ 7) คณะกรรมการพัฒนาพุทธมณฑล มีสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ เป็นประธานกรรมการ และระยะที่ 3 คณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ที่มหาเถรสมาคมแต่งตั้ง ได้ประชุมร่วมกันเพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี การปฏิรูปกิจการ

พระพุทธศาสนา โดยอาศัยข้อมูลจากการระดมความคิดเห็นจากพระสงฆ์และองค์กรทางพระพุทธศาสนา เป็นแนวทางในการจัดทำแผน เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้จริง ซึ่งเป็นข้อมูลจากผู้ปฏิบัติการในพื้นที่ (พระราชวรเมธี. และคณะ, ม.ป.ป. : 20-21)

กระแสสังคมปัจจุบันที่ต้องการให้เกิดการปฏิรูปขึ้นในทุกองค์กร ไม่เว้นแม้กระทั่งวงการพระพุทธศาสนา และจากสาเหตุของปัญหาการนำพระพุทธศาสนาใช้ในชีวิตประจำวัน อาจจะมีรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่สมควร และปัญหาจากองค์กรศาสนา โดยเฉพาะพระภิกษุสามเณร ซึ่งได้รับการยกย่องนับถือว่า “เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ” บางรูป ได้ประพฤติไม่เหมาะสม เกิดวิกฤตศรัทธา มีการดัดแปลงหลักธรรมคำสอนแตกต่างกันไปจากความเป็นจริง เพื่อเอื้อประโยชน์แก่ตนเอง ด้วยเหตุนี้สภาพปฏิรูปแห่งชาติจึงได้เสนอให้มีการปฏิรูปองค์กรพระพุทธศาสนาใน 4 ประเด็นหลัก คือ 1) เรื่องทรัพย์สินของวัดและพระสงฆ์เนื่องจากเห็นว่า มีพระสงฆ์บางรูปแสดงความอวดรวย ใช้ชีวิตฟุ้งเฟ้อ ทำให้เห็นว่าเป็นผู้สะสมมากกว่าเสียสละ และทรัพย์สินของวัดไม่มีการแสดงบัญชีทรัพย์สินให้พุทธศาสนิกชนได้รับรู้ถึงที่มาที่ไปของเงินบริจาค ไม่มีการตรวจสอบความโปร่งใส 2) เรื่องปัญหาของพระสงฆ์ที่ไม่ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ทำให้เกิดความเสื่อมศรัทธา เนื่องจากมีพระสงฆ์บางรูปที่ประพฤติไม่เหมาะสม ทั้งนี้เพราะไม่มีความรู้ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจน สั่งสอนประชาชนตามความเข้าใจของตัวเองที่คิดว่าถูกต้อง หรือสอนตามแบบอย่างโบราณจารย์ที่เคยสั่งสอนกันมาจากอดีต 3) เรื่องการทำพระธรรมวินัยให้วิปริตและการประพฤติวิปริตจากพระธรรมวินัย เนื่องจากมีพระภิกษุบางรูปที่มีความรู้ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาพอสมควรแต่ดัดแปลงหลักธรรมคำสอน นั้นให้เอื้อประโยชน์แก่ตนเอง สร้างความเข้าใจผิดแก่พุทธศาสนิกชนผู้เคารพนับถือและปฏิบัติตามจนเข้าใจว่า นั่นคือพระพุทธศาสนาที่แท้จริง และ 4) เรื่องฝ่ายอาณาจักรที่จะต้องเข้าไปสนับสนุนปกป้องคุ้มครองกิจการพระพุทธศาสนา เพราะมองว่าองค์กรทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติไม่สามารถที่จะบริหารจัดการกิจการพระพุทธศาสนาให้เรียบร้อย ดึงมืองค์กรทางพระพุทธศาสนาขาดความทันสมัย แก้ไขปัญหาได้ไม่ทันทั่วถึง (คณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรี, ม.ป.ป. : 1) คณะสงฆ์เพชรบุรีในฐานะที่สังกัดเขตการปกครองของภาค 15 ประกอบด้วย จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดตราดบุรี จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จึงต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ในหลายๆ ประเด็น ได้แก่ ด้านการใช้ประโยชน์เสนาสนะยังไม่คุ้มค่า ด้านการบริหารงานคณะสงฆ์ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านการเผยแพร่หลักธรรมต่อพุทธศาสนิกชน เพื่อให้การบริหารจัดการคณะสงฆ์ทั้งจังหวัดมีประสิทธิภาพ

จากข้อมูลและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี” โดยการสังเคราะห์ภาระงานของคณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรี โดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย และรายงานการประชุม จากนั้นจึงสกัดออกเป็นปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไข และการพัฒนารูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยออกเป็นสามประเด็น ได้แก่ หนึ่งการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี สองปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี และสามรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช

2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการดังนี้

1. เพื่อศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อสังเคราะห์หารูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยมีสมมติฐานดังนี้

1. การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรีสามารถตอบสนองต่อการขับเคลื่อนพระพุทธศาสนาตามแนวคิด การบริหารสมัยใหม่ได้หรือไม่
2. ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี สามารถนำแนวคิด การบริหารสมัยใหม่ มาประยุกต์ใช้ได้หรือไม่

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาใน 3 ประเด็น คือ 1) ศึกษาการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัด เพชรบุรี 2) ศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี และ 3) สังเคราะห์หารูปแบบ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสม กับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยใช้พื้นที่ศึกษาเป็นจังหวัดเพชรบุรีทั้ง 8 อำเภอ มีทั้งสิ้น จำนวน 263 วัด ได้แก่
 1) อำเภอเมืองเพชรบุรี 2) อำเภอเขาย้อย 3) อำเภอหนองหญ้าปล้อง 4) อำเภอชะอำ 5) อำเภอท่ายาง 6)
 อำเภอบ้านลาด 7) อำเภอบ้านแหลม และ 8) อำเภอแก่งกระจาน

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

3.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key-informant) ผู้วิจัยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง โดยได้แบ่ง
 ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มพระสงฆ์ และกลุ่มผู้บริหารส่วนราชการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 กลุ่มพระสงฆ์ คือ พระสังฆาธิการทุกระดับที่ทำหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์
 ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 (แก้ไขฉบับที่ 2)
 พ.ศ.2535 ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 (แก้ไขฉบับที่ 3) พ.ศ.2560 และตามพระราชบัญญัติ
 คณะสงฆ์ พ.ศ.2505 (แก้ไขฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561) รวมทั้งสิ้น จำนวน 12 รูป ดังนี้

- 1) เจ้าคณะจังหวัดฝ่ายมหานิกาย จำนวน 1 รูป
- 2) เจ้าคณะจังหวัดฝ่ายธรรมยุตินิกาย จำนวน 1 รูป
- 3) เจ้าคณะอำเภอฝ่ายมหานิกาย จำนวน 8 รูป
- 4) เจ้าคณะอำเภอฝ่ายธรรมยุตินิกาย จำนวน 2 รูป

3.1.2 กลุ่มผู้บริหารส่วนราชการ คือ ผู้รับผิดชอบบริหารองค์กรทั้งระดับภูมิภาค
 และส่วนงานต่างๆ ภายในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 4 คน ดังนี้

- 1) ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 1 คน
- 2) รองผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 2 คน
- 3) ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 1 คน

รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น จำนวน 16 รูป/คน

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.2.1 ประชากร มีจำนวนทั้งสิ้น 3,344 รูป ซึ่งกระจายอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ
 ของจังหวัดเพชรบุรี

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3,344 รูป โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามสูตรคำนวณ
 ของยามาเน่ (Yamane) โดยได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ได้มาโดยมีรายละเอียดของ
 แต่ละกลุ่มดังนี้

1) พระสงฆ์ทุกระดับชั้นเขตอำเภอเมืองเพชรบุรี	จำนวน 843 รูป
2) พระสงฆ์ทุกระดับชั้นเขตอำเภอเขาย้อย	จำนวน 289 รูป
3) พระสงฆ์ทุกระดับชั้นเขตอำเภอหนองหญ้าปล้อง	จำนวน 195 รูป
4) พระสงฆ์ทุกระดับชั้นเขตอำเภอชะอำ	จำนวน 433 รูป
5) พระสงฆ์ทุกระดับชั้นเขตอำเภอท่ายาง	จำนวน 525 รูป
6) พระสงฆ์ทุกระดับชั้นเขตอำเภอบ้านลาด	จำนวน 417 รูป
7) พระสงฆ์ทุกระดับชั้นเขตอำเภอบ้านแหลม	จำนวน 444 รูป
8) พระสงฆ์ทุกระดับชั้นเขตอำเภอแก่งกระจาน	จำนวน 198 รูป
รวมกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน 359 รูป

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านระยะเวลาระหว่างเดือนมีนาคม-สิงหาคม พ.ศ.2563 แบ่งช่วงเวลาการวิจัยได้ดังนี้

- 4.1 เดือนมีนาคม - เมษายน 2563 สอบหัวข้อวิจัย
- 4.2 เดือนพฤษภาคม - มิถุนายน 2563 ค้นคว้ารวบรวมเอกสาร
- 4.3 เดือนกรกฎาคม - สิงหาคม 2563 ดำเนินการเขียนเค้าโครงการวิจัย
- 4.4 เดือนกันยายน - ธันวาคม 2563 สอบความก้าวหน้าการวิจัย
- 4.5 เดือนมกราคม - พฤษภาคม 2564 ดำเนินการสรุปผลการวิจัย

นิยามเชิงปฏิบัติการ

1. **พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505** หมายถึง พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่ใช้ปกครองคณะสงฆ์ทั้งหมด รวมถึงคณะสงฆ์ในจังหวัดเพชรบุรี เรียกว่า พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505
2. **พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535** หมายถึง พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่ใช้ปกครองคณะสงฆ์ทั้งหมด รวมถึงคณะสงฆ์ในจังหวัดเพชรบุรี เรียกว่า พระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535
3. **พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2560** หมายถึง พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่ใช้ปกครองคณะสงฆ์ทั้งหมด รวมถึงคณะสงฆ์ในจังหวัดเพชรบุรี เรียกว่า พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2560
4. **พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2561** หมายถึง พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่ใช้ปกครองคณะสงฆ์ทั้งหมด รวมถึงคณะสงฆ์ในจังหวัดเพชรบุรี เรียกว่า พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2561
5. **คณะสงฆ์** หมายถึง พระสงฆ์ทุกระดับชั้นที่สังกัดวัดภายในจังหวัดเพชรบุรี ทั้งระดับพระสังฆาธิการที่มีอำนาจหน้าที่ปกครองพระสงฆ์ตามลำดับชั้น และระดับพระสงฆ์ทั่วไปซึ่งสังกัดวัดภายในจังหวัดเพชรบุรี
6. **องค์กรสงฆ์** หมายถึง วัดและเจ้าอาวาสที่บริหารจัดการคณะสงฆ์ในรูปแบบองค์กร ที่ดำเนินการตามระบบงานสมัยใหม่ ที่เน้นการตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับประโยชน์เป็นสำคัญ ซึ่งเน้นเฉพาะองค์กรสงฆ์ของจังหวัดเพชรบุรี
7. **กิจการคณะสงฆ์** หมายถึง ภาระงานของพระสงฆ์จังหวัดเพชรบุรี ที่ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และแผนพัฒนาองค์กรสงฆ์
8. **ปัจจัยข้อมูลทั่วไปของพระสงฆ์** หมายถึง พรรษา วุฒิการศึกษา ตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ ลักษณะที่ตั้งของวัด พระธรรมวินัย และมติมหาเถรสมาคม
  - 8.1 **พรรษา** หมายถึง พระสงฆ์บวชในพระพุทธศาสนาหากอยู่จำพรรษา 3 เดือน หากเกิน 3 เดือนถือว่าได้ 1 พรรษา

8.2 วุฒิกการศึกษา หมายถึง การศึกษาของพระสงฆ์รูปนั้นๆ ซึ่งได้ศึกษาทั้งทางโลก อาทิ มัธยมศึกษา 6 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก และการศึกษาทางธรรม อาทิ นักธรรมชั้นตรี, โท, เอก ประโยค 1-2, เปรียญธรรม 3-9 ประโยค

8.3 ตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์ที่ได้รับตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ตามลำดับตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ได้แก่ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า สมเด็จพระสังฆราชเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร เจ้าคณะหนน เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะเขต เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส

8.4 ลักษณะที่ตั้งของวัด หมายถึง พื้นที่ที่ตั้งวัดนั้น ๆ อยู่ในเขตปกครองใด ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน

8.5 พระธรรมวินัย หมายถึง พระวินัยสงฆ์ที่อนุญาตหรือห้ามพฤติกรรมพระสงฆ์ เพื่อให้มีวัตรที่แตกต่างจากคฤหัสถ์ แต่ต้องเป็นวัตรปฏิบัติสำหรับพระสงฆ์เท่านั้น

8.6 มติมหาเถรสมาคม หมายถึง กฎ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศ ที่ออกโดยมติมหาเถรสมาคม ถือว่าเป็นทั้งข้อห้ามและ/หรืออนุญาตให้พระสงฆ์ไทยทั้งหมดต้องปฏิบัติตาม

9. ปัจจัยการบริหารกิจการคณะสงฆ์ หมายถึง การจัดโครงสร้างองค์การ การกำหนดกลยุทธ์ แผนงาน การวางระเบียบข้อ บังคับ และการตระหนักในความรับผิดชอบ

9.1 การจัดโครงสร้างองค์การ หมายถึง การกำหนดตำแหน่งงานและหน้าที่ จัดลำดับการบริหารและการสั่งการ การจัดองค์การที่เป็นระบบและแบ่งงานชัดเจน และมีปริมาณคนพอกับความต้องการขององค์การ

9.2 การกำหนดกลยุทธ์ แผนงาน หมายถึง การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ การกำหนดแผนปฏิบัติการ และการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

9.3 การวางระเบียบ ข้อบังคับ หมายถึง การร่างคำสั่งในการบังคับบัญชา อำนาจหน้าที่ในการสั่งการ การปฏิบัติตามคำสั่งการบังคับบัญชา และข้อบังคับและระเบียบที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาองค์การ

9.4 การตระหนักในความรับผิดชอบ หมายถึง ความรับผิดชอบต่อองค์การ ความรับผิดชอบต่อสังคม ความรับผิดชอบต่อพุทธศาสนิกชน และความรับผิดชอบต่อพระสงฆ์

10. ผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ หมายถึง ผลลัพธ์การปกครองคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปการ ด้านการศึกษา สงเคราะห์ และด้านการสาธารณสงเคราะห์

10.1 ด้านการปกครอง หมายถึง วัตรปฏิบัติของคณะสงฆ์อยู่ภายใต้กฎหมายมหาเถรสมาคม การปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางและภูมิภาค และการแต่งตั้งและกำหนดอำนาจหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายมหาเถรสมาคม

10.2 ด้านการศาสนศึกษา หมายถึง มีการส่งเสริมการศึกษาแก่พระสงฆ์ การส่งเสริมหลักพระธรรมวินัยแก่พระสงฆ์ และการส่งเสริมการศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์

10.3 ด้านการเผยแผ่ หมายถึง พระสงฆ์ทำงานการเผยแผ่ด้วยการตอบรับนโยบายของมหาเถรสมาคม ส่งเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่ชาวพุทธ และจัดโครงการอบรมอย่างเหมาะสมแก่ผู้เข้าร่วมปฏิบัติธรรม

10.4 ด้านการสาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้างศาสนสถาน การคำนึงถึงความคุ้มค่าและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และบูรณปฏิสังขรณ์สิ่งปลูกสร้าง

10.5 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง มีศักยภาพด้านการสอนหลักธรรม บทบาทในการสอนคุณธรรมและจริยธรรม และการมอบทุนทรัพย์ให้แก่สังคม

10.6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การสร้างสาธารณประโยชน์ ให้ความช่วยเหลือในยามที่ประชาชนประสบภัยต่าง ๆ และพัฒนาสภาพทางกายภาพของพื้นที่

11. รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ หมายถึง โครงสร้างการบริหารงานคณะสงฆ์ที่ได้วางรูปแบบไว้อย่างชัดเจนตามลำดับชั้น คณะสงฆ์จังหวัดเพชรบุรีได้จัดบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้งจังหวัดตามโครงสร้างนี้ เพื่อขับเคลื่อนภาระงานทั้ง 6 ด้าน ซึ่งต้องมีรูปแบบการบริหารที่เป็นรูปธรรมสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนให้บรรลุผลตามความต้องการของทั้งพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนในชุมชน

12. ภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี หมายถึง สถานการณ์พื้นฐานทางสังคมของจังหวัดเพชรบุรีที่ดำเนินชีวิตผูกพันกับพระพุทธศาสนาและพระสงฆ์ เป็นส่วนหนึ่งของการแสดงบทบาทพระสงฆ์ต่อสังคมที่เป็นรูปธรรมเชิงประจักษ์ อาทิ การสร้างโรงเรียน การสร้างสถานเอนามัย การมอบทุนการศึกษา การสร้างสาธารณประโยชน์ เป็นต้น

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยนี้ทำให้ทราบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี
2. ผลจากการวิจัยนี้ทำให้ได้ทราบปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี
3. ผลจากการวิจัยนี้ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2561 (ฉบับใหม่) ที่เหมาะสมกับภูมิสังคมจังหวัดเพชรบุรี
4. สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ใน 6 ด้าน ได้เหมาะสมตามบริบทและศักยภาพของวัด เจ้าอาวาส ชุมชน และจังหวัด